

External Evaluation of the Operative Dentistry Department; Dental School, Babol University of Medical Sciences

ARTICLE INFO

Article Type

Descriptive Study

Authors

Mosleh Amirdehi H.* MA,
Neyestani M.R.¹ PhD,
Jahanian I.² MD

How to cite this article

Mosleh Amirdehi H, Neyestani M.R, Jahanian I. External Evaluation of the Operative Dentistry Department; Dental School, Babol University of Medical Sciences. Education Strategies in Medical Sciences. 2015;8(4):239-245.

*Educational Sciences Department, Education Sciences & Psychology Faculty, University of Isfahan, Isfahan, Iran

¹Educational Sciences Department, Education Sciences & Psychology Faculty, University of Isfahan, Isfahan, Iran

²Medical Education Department, Education Development Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

Correspondence

Address: Educational Sciences Department, Educational Sciences and Psychology Faculty, Tehran Branch, Payam-e-Noor University, Tehran, Iran. Postal Code: 19395-3697
Phone: +98 3137932551
Fax: +98 3137932551
hadimosleh313@chmail.ir

Article History

Received: August 5, 2015

Accepted: September 4, 2015

ePublished: October 25, 2015

ABSTRACT

Aims Today, improving the quality of higher education system is of basic consideration for the managers. In the meantime, using the external evaluation strategy plays a key role to achieve the qualitative university systems. The aim of this study was to external evaluation of Department of Operative Dentistry and Dental School of Babol University of Medical Sciences.

Instrument & Methods In this descriptive study in 2014-15 academic year, 109 members of the Department of Operative Dentistry and Dental School of Babol University of Medical Sciences (students, faculty members, group manager and group staffs) were participated in the external evaluation process; the students were selected by categorized sampling method and others by census method. Questionnaire, interview, checklist and observation were used to collect data. In order to analyze the data SPSS 21 software and weighting method (valuation) were used.

Findings In viewpoint of the evaluated group, "faculty members" and "equipment and constructions" factors were in nearly desirable condition and "group manager" and "goals and mission" factors were in desirable condition.

Conclusion Department of Operative Dentistry and Dental School, Babol University of Medical Sciences, is in desirable condition in terms of external evaluation.

Keywords Evaluation Studies; Biomedical and Dental Materials; Quality Assurance, Health Care

CITATION LINKS

[1] A survey of characteristics of identity in higher education system of art with special attention on the contemporary cultural variable in Iran [2] Evaluate its role in improving the quality of academic performance [3] Another approach to organizational structure for evaluating the quality of university-level higher education system [4] Effective factors on the selection of scientific research topic of graduate students majoring rural geography and planning [5] Internal evaluation as an appropriate approach to improve higher education system; a case study [6] Evaluating the outer Group Dental and Dental School, Babol University of Medical Sciences [Dissertation] [7] The evaluation of the Medical School Faculty of Rafsanjan University of Medical Sciences based on the CIPP model in 2010 [8] Quality and evaluation in higher education: A look at international experiences [9] Quality in higher education [10] Assess the rate of return in terms of gender education graduates employment and training in Iran [11] The Need for Accreditation Reform [12] International network for quality assurance agencies in higher education: Principles of good practice for an EQA agency [13] Mechanism of External Assessment of Engineering Education Programs of Iran [14] External evaluation of quality in university education departments (from idea to action) [15] External assessment-Intra College of School of Nursing and Midwifery, Qazvin University of Medical Sciences [16] Accreditation models in higher education in Finland: Experiences and perspectives [17] The impact of accreditation on productivity indexes in Firoozgar Hospital in Tehran [18] Proposing an accreditation model for medical universities of Iran [19] Comparison of three major academic rankings for World Universities: From a research evaluation perspective [20] Review and assess the quality of teaching members of faculty in Sanandaj, Kurdistan University of Medical Sciences [21] Evaluation University of Medical Sciences of the quality of educational services provided to them [22] Internal efficiency evaluation indicators in universities of medical sciences [23] External evaluation report of the management and educational planning department of Tehran University; 2010 [24] Model external to evaluate Persian language and literature group of the university of Kurdistan [25] The characteristics of effective clinical teachers as perceived by nursing faculty and students [26] Effective teaching parameters on the viewpoint of Kerman University of Medical Sciences' students [27] Perspectives of medical students regarding criteria for a good university professor, Bandar Abbas, Iran [28] Students' viewpoints of Mashhad dental school about educational problems; a qualitative study

ارزیابی بیرونی گروه آموزشی ترمیمی و مواد دندانی؛ دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل

هادی مصلح امیردهی * MA

گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

محمدرضا نیستانی PhD

گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

ایمان جهانیان MD

گروه آموزش پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

چکیده

اهداف: امروزه بهبود کیفیت نظام آموزش عالی به‌عنوان اصلی اساسی مورد توجه متصدیان این حوزه قرار گرفته است. در این بین بهره‌گیری از راهبرد ارزیابی بیرونی برای دستیابی به کیفیت در نظام دانشگاهی نقش کلیدی ایفا می‌کند. هدف این پژوهش، ارزیابی بیرونی گروه آموزشی ترمیمی و مواد دندانی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل بود.

ابزار و روش‌ها: در این پژوهش توصیفی در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳، ۱۰۹ نفر از اعضای گروه ترمیمی و مواد دندانی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل (شامل دانشجویان، اعضای هیات علمی، مدیر گروه و کارکنان گروه) در روند ارزیابی بیرونی مشارکت کردند که دانشجویان به‌روش نمونه‌گیری طبقه‌ای و اعضای هیات علمی و کارکنان به‌روش سرشماری وارد مطالعه شدند. از پرسش‌نامه، مصاحبه، چک‌لیست و مشاهده به‌منظور گردآوری داده‌ها بهره گرفته شد. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS 21 و روش وزن‌دهی (ارزش‌گذاری) گزینه‌ها استفاده شد.

یافته‌ها: از نظر گروه مورد ارزیابی، دو عامل "اعضای هیات علمی" و "تجهیزات و امکانات" در وضعیت نسبتاً مطلوب و دو عامل "مدیر گروه" و "اهداف و رسالت" در وضعیت مطلوب قرار داشتند.

نتیجه‌گیری: گروه آموزشی ترمیمی و مواد دندانی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل، از نظر ارزیابی بیرونی در وضعیت مطلوب قرار دارد.

کلیدواژه‌ها: ارزیابی بیرونی، گروه ترمیمی و مواد دندانی، کیفیت، معیار

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۵/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۶/۱۳

* نویسنده مسئول: hadimosleh313@chmail.ir

مقدمه

آموزش عالی با پیشینه‌ای به قدمت بیش از هشت سده، به‌عنوان نهادی کلیدی مورد توجه خاص ملت‌ها و دولت‌ها است و به‌جرات

دوماهنامه علمی - پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی

می‌توان گفت در میان نهادهای اقتصادی و اجتماعی که در سالیان اخیر پا به عرصه وجود گذاشته‌اند، تنها تعدادی معدود توانسته‌اند مانند دانشگاه‌ها دوام آورند و پایدار بمانند[1].

گسترش کمی دانشگاه‌ها، کثرت موسسات آموزشی متنوع، افزایش تعداد دانشجویان و وجود خیل عظیم دانش‌آموخته بی‌کار از جمله چالش‌هایی هستند که نظام آموزش عالی ایران را با مشکلات عدیده‌ای مواجه نموده است. گسترش کمی نظام آموزش عالی بدون توجه به ظرفیت‌های موجود و توان بافت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه، کاهش کیفیت نظام آموزش عالی را به دنبال خواهد داشت. این چالش‌ها لزوم مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی را در نظام آموزش عالی ایران نشان داده و نظام دانشگاهی را وادار به بازاندیشی در ساختار، رسالت، اهداف، کارکردها و فرآیندهای خود نموده است. از آنجا که دانشگاه‌ها از جمله مهم‌ترین نهادهایی هستند که جوامع به‌منظور رشد و توسعه به آنها نیاز دارند شفافیت، پاسخگویی و بهبود کیفیت در آنها الزامی است[2].

در دهه آغازین هزاره سوم، از دانشگاه‌ها انتظار می‌رود که مسئولیت اجتماعی خود را بیش از پیش مورد توجه قرار دهند. برای این منظور، دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی باید در تحلیل واقعیت‌های جامعه و عرضه راه‌حل‌های فراکنشی پیش‌قراول باشند[3]. از این رو اغلب کشورهای جهان برای هماهنگ‌تر کردن برنامه‌های آموزش عالی با نیازهای توسعه‌ای و ارتقای کیفیت نظام‌های آموزش عالی، حساسیت ویژه‌ای به خرج می‌دهند. حاصل این امر آن بوده است که نیاز روزافزون نسبت به مبحث کیفیت دانشگاه‌ها و سایر مراکز آموزش عالی در اغلب کشورهای جهان احساس شده است[4].

در حال حاضر بهبود کیفیت در همه زمینه‌ها مثل صنعت، تولید، خدمات، بهداشت، آموزش و پرورش، آموزش عالی و نیز کلیه سازمان‌ها یک ضرورت محسوب می‌شود. اقدامات فزاینده‌ای که در سطح جهانی نظیر توجه به روش‌های فعال تدریس، ابتکار عمل مدیران، توجه جدی نسبت به مساله ارزش‌یابی و بازخورد در سطح آموزش انجام گرفته است را می‌توان از نشانه‌های بارز توجه به کیفیت در آموزش عالی دانست[5].

توجه به مبحث ارتقای کیفیت به‌عنوان امری ضروری در نظام آموزش پزشکی مستلزم توجه به سه سطح است؛ که سطح اول مربوط به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است. در ادبیات آموزشی این سطح لازم است تمام سیاست‌ها، مقررات و استانداردها با رویکرد ارتقای کیفیت، عناصر کیفیت آموزشی را بهبود بخشند. در واقع در این سطح باید از تمام امکانات قانونی برای ارتقای کیفیت آموزش پزشکی استفاده شود. سطح دوم ارتقا، مبحث مدیریت کیفیت را در بر می‌گیرد که این چهارچوب در سطح دانشگاه و معاونان آموزشی و استادان است. در این سطح دانشگاه مسئول اداره کیفیت کلیه عناصر موجود در دانشگاه است و همچنین مسئولیت

اشکال بازبینی، بررسی و اعتبارسنجی کیفیت به کار می‌رود. به طور خاص نیز فرآیندی است که به وسیله متخصصان بیرونی، در خصوص یک برنامه یا موسسه و برای ارزش‌یابی و تضمین کیفیت آن انجام می‌گیرد^[12]. شکی نیست که ارزیابی بیرونی باید بر ارزیابی درونی استوار باشد، به طوری که قبل از انجام آن، گزارش ارزیابی درونی در دسترس باشد.

در انجام ارزیابی بیرونی، معمولاً سه فعالیت متمایز به عمل می‌آید: (۱) تحلیل گزارش ارزیابی درونی، (۲) بازدید هیات همگنان از محل (گروه آموزشی) و (۳) تهیه گزارش ارزیابی بیرونی. به عبارت دیگر، ارزیابی بیرونی مرحله دوم فرآیند اعتبارسنجی است که طی آن "افرادی از خارج نظام آموزشی" با توجه به تخصص و صلاحیتی که دارند، نتایج ارزیابی درونی را بازنگری و اعتبار آن را مورد توجه قرار می‌دهند. سپس گزارشی از ارزیابی خود تهیه می‌کنند و در نهایت پیشنهادهایی را برای بهبود به گروه آموزشی ارائه می‌دهند^[13]. از این رو، ارزیابی بیرونی فرصتی مناسب برای گروه‌های آموزشی فراهم می‌کند تا با دید نقادانه دیگران نسبت به آمادگی گروه برای بهبود کیفیت سود برده و از طریق تبادل نظر سازنده با افراد دانشگاهی برجسته خارج از گروه، چگونگی نیل به این امر را فراهم کنند.

ارزیابی بیرونی یک گروه آموزشی دلالت بر فرآیند قضایوتی دارد که توسط یک نهاد تخصصی انجام می‌گیرد. این فرآیند شامل جمع‌آوری داده‌ها، اطلاعات و مدارک لازم درباره کیفیت آن گروه است و به منظور قضاوت درباره تطابق وضعیت موجود و مطلوب انجام می‌شود^[14]. از آنجا که گروه آموزشی، هسته اصلی فعالیت هر دانشگاه به ویژه دانشگاه‌های علوم پزشکی به شمار می‌رود، نقش ارزیابی درونی در شناخت قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای آن می‌تواند به عنوان مبنای برنامه‌ریزی توسعه و بهبود کیفیت دانشگاهی منظور شود. هر چند ارزیابی درونی مشارکتی، ابزاری برای ترسیم سیمای آرمانی گروه آموزشی و مشارکت در ترسیم برنامه بهبود کیفیت گروه است، ولی اجرای آن به تنهایی نمی‌تواند ارتقای کیفیت گروه را تضمین کند، زیرا بنا بر ضرب‌المثل فارسی، آن عمل "تنها به قاضی رفتن" تلقی می‌شود. از این رو، به دنبال ارزیابی درونی، باید ارزیابی بیرونی انجام شود.

در چند دهه اخیر، توجه به بحث کیفیت در مراکز دانشگاهی از طریق به‌کارگیری سازوکار ارزیابی مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است که پژوهش‌های *سامانی و زحل*^[15]، *ماستون و مویتوس*^[16]، *صالحیان و همکاران*^[17]، *پازرگادی و همکاران*^[18]، *هانگ*^[19]، *سلیمی و قبادی*^[20]، *رضانی و نعمتی*^[21] و *یوسفی و همکاران*^[22] نمونه‌هایی از این تحقیقات هستند.

لذا با عنایت به مطالب فوق، هدف تحقیق حاضر طراحی و تدوین معیارهای مناسب به منظور ارزیابی بیرونی گروه آموزشی ترمیمی و مواد دندانانی دانشکده دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل بود.

اجرای دستورات مقامات بالاتر را بر عهده دارد. سومین سطح ارتقای کیفیت آموزش پزشکی را کنترل کیفیت باید دانست. این سطح مربوط به اساتید، مدیران آموزشی و دانشجویان است که باید با استفاده از امکانات موجود در راستای ارتقای سطح آموزش حرکت کنند^[6].

آگاهی از میزان تحقق اهداف دانشگاه‌های علوم پزشکی و اطلاع از نارسایی‌ها و نقاط قوت (وضعیت موجود) از ابزارهای لازم و اساسی است که می‌تواند تصمیم‌گیران، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان دانشگاه‌های علوم پزشکی را در جهت بهبود روش‌ها و نیل به اهداف و افزایش بازدهی یاری نماید. لازمه پویایی و رشد در دانشگاه‌های فوق نظارت و ارزیابی است^[7].

ارزیابی به عنوان یکی از کارکردهای نظام مدیریت دانشگاهی یا آموزش عالی را نباید به عنوان فعالیتی جداگانه نگریست، بلکه حلقه‌ای از چرخه مدیریت و برنامه‌ریزی است و بدون ارزیابی نمی‌توان در جهت بهبود و ارتقای مداوم، به برنامه‌ریزی دست زد^[8]. از طرفی، ارزیابی وسیله‌ای برای افزایش بازده آموزش عالی و نیز سازوکاری برای تایید صلاحیت، تخصیص عقلانی اعتبارات، پاسخگویی عمومی، اطلاع‌رسانی به ذی‌نفعان، اطمینان از تحقق اهداف و بهبود مستمر قلمداد می‌شود^[9].

با توجه به نقش ارزیابی در ارتقای کیفیت نظام آموزش عالی، اکثر نظام‌های آموزش عالی تلاش مستمری در جهت تعیین و تضمین کیفیت برنامه‌ها و دوره‌های آموزشی خود با توسل به الگوهای ارزیابی به عمل آورده‌اند که در این بین می‌توان به الگوی اعتبارسنجی اشاره کرد که کاربرد وسیع‌تری در آموزش عالی داشته است. اعتبارسنجی در دانشگاه‌ها به منظور تضمین و حفظ استانداردهای آموزشی و کمال‌نهادی صورت می‌گیرد. اعتبارسنجی فرآیندی است که مشخص می‌کند تا چه میزان یک موسسه یا برنامه‌هایش، حداقل استانداردهای مورد قبول را برآورده ساخته است^[10].

الگوی اعتبارسنجی مترادف با ارزیابی بیرونی است. این نوع ارزیابی فرآیندی است که از طریق آن، یک موسسه آموزشی به واسطه صلاحیت‌های تشکیل‌دهنده‌اش به وسیله نهادی بیرونی معتبر شناخته می‌شود. هدف این فرآیند آن است که کیفیت موسسه‌های آموزشی را گواهی کند و آنها را در بهبود امورشان یاری دهد^[11].

ارزیابی بیرونی، در مدیریت آموزش عالی انکارناپذیر است. به طور کلی دانشگاه‌ها در پی آن هستند که با به‌کارگیری راهکارهای گوناگون و به طور مستمر به بهبود کیفیت برنامه‌ها و نظام آموزشی پژوهشی و عرضه خدمات تخصصی خود بپردازند. تجربیات بین‌المللی و ملی حاکی از آن است که فرآیند ارزیابی بیرونی می‌تواند به ویژه در سطح گروه آموزشی، به عنوان یکی از سازوکارهای موثر در تضمین کیفیت دانشگاهی نقش بسزایی ایفا نماید. ارزیابی بیرونی به عنوان یک اصطلاح عمومی برای کلیه

ابزار و روش‌ها

این پژوهش، توصیفی و از نوع کاربردی است که در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ در گروه آموزشی ترمیمی و مواد دندان‌پزشکی دانشکده دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل انجام شد و جامعه مورد مطالعه آن شامل اعضای هیات علمی، مدیر گروه، کارکنان و دانشجویان بود. حجم نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای برای دانشجویان ۱۰۰ نفر بود و در مورد اعضای هیات علمی و کارکنان با توجه به محدودبودن جامعه پژوهش، کلیه افراد (به‌تعداد ۱۰۹ نفر) به‌روش سرشماری کامل حایز معیار ورود به پژوهش شدند.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها در عامل تجهیزات و امکانات، چک‌لیست، مشاهده و مصاحبه بود و در سه عامل دیگر شامل اعضای هیات علمی، اهداف و رسالت و مدیر گروه از پرسش‌نامه استفاده شد که پاسخگویان از طریق طیف لیکرت شامل؛ کاملاً مخالف (امتیاز ۱)، مخالف (امتیاز ۲)، تا حدودی موافق (امتیاز ۳)، موافق (امتیاز ۴) و کاملاً موافق (امتیاز ۵)، نظر خود را در مورد هر یک از نشانگرها بیان داشتند. برای تفسیر یافته‌ها، میانگین امتیاز بین ۱/۷-۰ نامطلوب، بین ۳/۴-۱/۷ نسبتاً مطلوب و بین ۵-۳/۴ مطلوب ارزیابی شد. بررسی روایی صوری و محتوایی ابزار گردآوری داده‌ها از طریق نظرسنجی از متخصصان صورت گرفت. در پژوهش حاضر، ضریب پایایی ابزار گردآوری داده‌ها با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه ارزیابی اعضای هیات علمی از دیدگاه دانشجویان ۰/۹۴، پرسش‌نامه ارزیابی مدیر گروه از دیدگاه کارکنان ۰/۹۸، پرسش‌نامه ارزیابی مدیر گروه از منظر اعضای هیات علمی ۰/۹۳، اهداف و رسالت گروه از منظر اعضای هیات علمی ۰/۸۹ و برای چک‌لیست امکانات و تجهیزات ۰/۸۸ محاسبه شد.

گردآوری داده‌ها به‌مدت ۴۵ روز از طریق مراجعه حضوری به گروه در ساعات اداری و آموزشی صورت پذیرفت. نمونه‌های پژوهشی برای پاسخگویی به سئوالات توجیه شدند و تاکید شد که پاسخ‌های دقیق آنها می‌تواند در بهبود کیفیت گروه تاثیر مثبتی داشته باشد. همچنین به نمونه‌های پژوهشی اطمینان داده شد که هویت آنان محرمانه خواهد ماند.

پس از گردآوری داده‌ها، برای بررسی وضعیت گروه آموزشی از شاخص‌های مرکزی آمار توصیفی به‌کمک نرم‌افزار آماری SPSS 21 و روش وزن‌دهی (ارزش‌گذاری) گزینه‌ها استفاده شد و داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

با بهره‌گیری از روش دلفی ۴ عامل، ۱۶ ملاک و ۳۰۱ نشانگر برای ارزیابی بیرونی گروه آموزشی ترمیمی و مواد دندان‌پزشکی دانشکده دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل طراحی و تدوین شد.

براساس یافته‌های حاصل از ارزیابی بیرونی در مورد عامل اعضای هیات علمی، مولفه شخصیت فردی اعضای هیات علمی در وضعیت مطلوب قرار داشت، ولی مولفه‌های کیفیت تدریس، مهارت‌های ارزش‌یابی و ارتباط بین‌فردی در وضعیت مطلوب قرار نداشتند. در بُعد عامل مدیر گروه، اعضای هیات علمی و کارکنان از ویژگی شخصیتی، مهارت‌های مدیریتی و مهارت‌های آموزشی و پرورشی مدیر گروه رضایت داشتند. همچنین در عامل اهداف و رسالت، مولفه‌های آموزشی و پژوهشی، فضا، تجهیزات و امکانات فناوری اطلاعات، اهداف و رسالت، ارزش‌یابی و سازمانی از لحاظ بار ارزشی در وضعیت مطلوب قرار داشتند. در ارزیابی عامل تجهیزات و امکانات گروه آموزشی ترمیمی و مواد دندان‌پزشکی نیز گروه فوق در مولفه‌های تجهیزات کلینیکی و خدمات الکترونیکی، فناوری در وضعیت مطلوب و در مولفه‌های کتابخانه و فضای فیزیکی و خدمات رفاهی در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار داشت (جدول ۱).

جدول ۱) نتایج حاصل از ارزیابی بیرونی گروه ترمیمی و مواد دندان‌پزشکی دانشکده دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

وضعیت	بار ارزشی	عوامل و مولفه‌ها
اعضای هیات علمی (از دیدگاه دانشجویان)		
نسبتاً مطلوب	۲/۹۵	کیفیت تدریس
مطلوب	۳/۴۱	شخصیت فردی
نسبتاً مطلوب	۲/۹۲	مهارت‌های ارزش‌یابی
نسبتاً مطلوب	۳/۲۱	ارتباط بین‌فردی
نسبتاً مطلوب	۳/۱۲	به‌طور کلی
مدیر گروه (از منظر اعضای هیات علمی)		
مطلوب	۳/۸۳	ویژگی شخصیتی
مطلوب	۳/۷۲	مهارت‌های مدیریتی
مطلوب	۳/۷۷	مهارت‌های آموزشی و پرورشی
مطلوب	۳/۷۷	به‌طور کلی
مدیر گروه (از منظر کارکنان گروه)		
مطلوب	۵	ویژگی شخصیتی
مطلوب	۵	مهارت‌های مدیریتی
مطلوب	۵	مهارت‌های آموزشی و پرورشی
مطلوب	۵	به‌طور کلی
اهداف و رسالت (از دیدگاه اعضای هیات علمی)		
مطلوب	۳/۴۹	اهداف و رسالت
مطلوب	۳/۶۵	فضا، تجهیزات و امکانات فناوری اطلاعات
مطلوب	۳/۷۴	آموزشی و پژوهشی
مطلوب	۳/۶۸	سازمانی
مطلوب	۳/۶۶	ارزش‌یابی
مطلوب	۳/۶۶	به‌طور کلی
تجهیزات و امکانات		
مطلوب	-	تجهیزات کلینیکی
مطلوب	-	خدمات الکترونیکی، فناوری
نسبتاً مطلوب	-	کتابخانه
نسبتاً مطلوب	-	فضای فیزیکی و خدمات رفاهی
نسبتاً مطلوب	-	به‌طور کلی

پژوهش *عابدینی* و همکاران [27] ویژگی‌های یک هیات علمی خوب در مقیاس نگرش سنج لیکرت پنج‌درجه‌ای مورد بررسی قرار گرفت که مهم‌ترین ویژگی‌های مدرس به ترتیب شیوایی بیان، خوش‌رویی و تسلط به موضوع بود.

بُعد عامل مدیر گروه که شامل سه مولفه (ویژگی شخصیتی، مهارت‌های مدیریتی و مهارت‌های آموزشی و پرورشی) بود، به‌وسیله اعضای هیات علمی و کارکنان گروه مورد ارزیابی قرار گرفت که بر رضایتمندی اعضا از عملکرد مدیر گروه تأکید داشتند. نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش به‌رتگی [23] که به بررسی ویژگی‌های فردی، عملکرد، وجود سازوکاری مشخص در خصوص ارزیابی عملکرد، نحوه انتخاب، رضایت اعضای هیات علمی و دانشجویان از مدیر گروه در گروه مدیریت و برنامه‌ریزی دانشگاه تهران پرداخت نیز بر مطلوب‌بودن مولفه‌های مورد بررسی در گروه فوق تأکید داشت.

در بُعد عامل اهداف و رسالت گروه که دربرگیرنده پنج مولفه بود، نتایج ارزیابی نشان داد که ابعاد پنج‌گانه مورد ارزیابی این عامل (شامل اهداف و رسالت، فضا، تجهیزات و امکانات فناوری اطلاعات، آموزشی و پژوهشی، سازمانی و ارزش‌یابی) در وضعیت مطلوب قرار دارد. اهداف و رسالت‌های یک گروه، هدف نهایی تشکیل آن را نشان داده و فلسفه وجودی گروه را نمایان می‌سازند. رسالت‌ها یا ماموریت‌های یک واحد در هنگام تاسیس آن به‌وسیله متخصصان تعیین می‌شود. هدف‌های گروه، مقاصدی هستند که گروه قصد دارد از طریق فعالیت‌های جاری خود به آنها دست یابد. در بررسی که سلیمی [24] انجام داد به این نتیجه رسید که گروه آموزشی ادبیات فارسی دانشگاه کردستان در عامل اهداف و رسالت با میانگین $1/8$ ٪ از نظر میزان مطلوبیت در وضعیت مطلوبی قرار ندارد.

در ارزیابی عامل تجهیزات و امکانات که چهارمین عامل مورد ارزیابی در این پژوهش بود، نتایج به‌دست‌آمده گواه این واقعیت است که گروه ترمیمی و مواد دندان در دو بُعد تجهیزات کلینیکی و خدمات الکترونیکی، فناوری در وضعیت مطلوب و رضایت‌بخش قرار دارد، ولی در دو بُعد دیگر که شامل کتابخانه و فضای فیزیکی، رفاهی است در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد. در بُعد کتابخانه، عدم وجود کامپیوتر به‌تعداد کافی، نبود برنامه مشخص برای دسترسی به مجلات بین‌المللی، نامناسب‌بودن محیط کتابخانه و عدم رعایت نکات ایمنی، مواردی بود که در وضعیت مطلوبی قرار نگرفت. در بُعد فضای فیزیکی، رفاهی نیز می‌توان عدم وجود اتاق استراحت برای دانشجویان، محدودبودن اتاق اعضای هیات علمی، ضعف در سیستم اطلاع‌رسانی و نبود امکانات مناسب در سالن انتظار برای مراجعه‌کنندگان در گروه را نقاط ضعف گروه ترمیمی و مواد دندان دانشکده دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل ذکر کرد. در بررسی *قرایی* و همکاران [28]، عدم تناسب تعداد دانشجویان

در پژوهش حاضر که با هدف ارتقای کیفیت گروه آموزشی ترمیمی و مواد دندان صورت پذیرفت، دو گام در نظر گرفته شد. در گام اول گروه ارزیابی با بهره‌گیری از روش دلفی نسبت به تدوین عوامل، مولفه‌ها و معیارهای گروه مبادرت نمود، زیرا انتخاب عوامل، مولفه‌ها و نشانگرها می‌بایست به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین مراحل ارزیابی بیرونی در نظر گرفته شود. در مجموع ۴ عامل، ۱۶ مولفه (ملاک) و ۳۰۱ معیار یا نشانگر برای این پژوهش تدوین شد. در پژوهشی که به‌رتگی [23] در گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه تهران انجام داد، شش عامل "دانش‌آموختگان، فرآیند یاددهی-یادگیری، دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی مورد اجرا، دانشجویان، هیات علمی و اهداف، جایگاه سازمانی، مدیریت و تشکیلات" مورد ارزیابی قرار گرفت. در ارزیابی که سلیمی [24] در گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه کردستان به‌انجام رسانید از ۶ عامل، ۲۸ ملاک و ۹۱ نشانگر برای ارزیابی استفاده نمود.

براساس یافته‌های این پژوهش در مجموع چهار عامل "اعضای هیات علمی، مدیر گروه، اهداف و رسالت و تجهیزات و امکانات" به‌عنوان عوامل مورد ارزیابی در نظر گرفته شد. برای قضاوت درباره مطلوبیت عوامل فوق از مجموعه‌ای از جنبه‌های مورد نظر به‌نام مولفه (ملاک) استفاده شده است. ملاک‌های ارزیابی باید به‌گونه‌ای باشند که بتوانند وضعیت عامل مربوط به خود را به‌تصویر بکشند. در این پژوهش جمعاً ۱۶ مولفه برای ۴ عامل مورد ارزیابی در نظر گرفته شد.

در گام دوم که براساس یافته‌های حاصل از اجرای عوامل، مولفه‌ها و معیارهای تدوین‌شده در گام اول بود، نتایج نشان داد که در بُعد اعضای هیات علمی که دربرگیرنده چهار مولفه (کیفیت تدریس، شخصیت فردی، مهارت‌های ارزش‌یابی و ارتباط بین‌فردی) بود، دانشجویان به‌غیر از مولفه شخصیت فردی اعضای هیات علمی، نسبت به بقیه مولفه‌های مورد ارزیابی رضایت کامل ندارند. از آنجایی که دانشگاه‌ها به‌عنوان مراکز آموزشی، نیاز به نیروهای متخصص، آموزش‌دیده و دلسوز دارند تا اهداف دانشگاه را به سرانجام برسانند، اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین افسار‌ذی‌نفع در دانشگاه، وظیفه آموزش دانشجویان را بر عهده دارند و به‌عبارتی، کارآیی و اثربخشی دانشگاه تحت تأثیر مستقیم نحوه فعالیت و کیفیت فعالیت اعضای هیات علمی آن است و بدون وجود هیات علمی فعال، پیگیر، آگاه و متخصص رسالت دانشگاه به‌طور کامل محقق نخواهد شد. *صالحی* و همکاران [25] در پژوهش خود، ویژگی‌های مدرس اثربخش را از دیدگاه دانشجویان، تماس بیشتر با دانشجوی، به‌عنوان الگوی مثبت مطرح‌بودن، ارتباط تشویق‌کننده و سازمان‌دهی خوب در نظر گرفتند. در پژوهش *ظه‌ور و اسلامی‌نژاد* [26] دانشجویان علوم پزشکی کرمان مهم‌ترین جنبه‌های تدریس را روش تدریس و قدرت ارتباط مطرح کردند. در

ماند. علاوه بر این به افراد شرکت‌کننده در این ارزیابی اطمینان داده شد که سخنان فردی آنان به جایی ارایه نشده و فقط به شکل نظرات گروهی ارایه خواهد شد.

تعارض منافع: نتایج پژوهش حاضر با منافع هیچ سازمان و فردی تعارض ندارد.

منابع مالی: تمام هزینه‌های پژوهش توسط نویسنده مسئول پرداخت شده است.

منابع

- 1- Ayatollahi H, Pourrezaian M, Houshyar M. A survey of characteristics of identity in higher education system of art with special attention on the contemporary cultural variable in Iran. Honar-ha-ye-ziba Honar-ha-ye Tajassomi. 2012;4(50):5-14. [Persian]
- 2- Nosratinia D, Nosratinia A. Evaluate its role in improving the quality of academic performance. Proceedings of the National Conference of Quality in Educational Systems. Tehran: Sharif University of Technology. 2014;1(1):1-10. [Persian]
- 3- Bazargan A, Amery R. Another approach to organizational structure for evaluating the quality of university-level higher education system. Proceedings of the 4th Annual Conference of Internal Evaluation of the Quality of the University System. Tehran: Quality Assessment Center, Tehran University. 2010;4(1):4-5. [Persian]
- 4- Niksirat M, Badri SA, Rezvani MR. Effective factors on the selection of scientific research topic of graduate students majoring rural geography and planning. Q J Res Plan Higher Educ. 2012;18(3):87-110. [Persian]
- 5- Karimyan H, Naderi E, Attaran M, Salehi K. Internal evaluation as an appropriate approach to improve higher education system; a case study. Educ Strateg Med Sci. 2011;4(2):77-83. [Persian]
- 6- Moslehamirdehi H. Evaluating the outer Group Dental and Dental School, Babol University of Medical Sciences [Dissertation]. Esfahan: University of Esfahan; 2014. [Persian]
- 7- Alimohammadi T, Rezaeian M, Bakhshi H, Vaziri Nejad R. The evaluation of the Medical School Faculty of Rafsanjan University of Medical Sciences based on the CIPP model in 2010. J Rafsanjan Univ Med Sci. 2013;12(3):205-18. [Persian]
- 8- Bazargan A. Quality and evaluation in higher education: A look at international experiences. Rahyaft. 1997;15:60-71. [Persian]
- 9- Mohammadi R, Eshagi F. Quality in higher education. Tehran: The National Education Measurement and Evaluation Organization. 2007:51-3. [Persian]
- 10- Rameshi R, Naderi A, Nami K. Assess the rate of return in terms of gender education graduates employment and training in Iran. J Educ Plan. 2014;3(5):11-31. [Persian]
- 11- Dickeson R. The Need for Accreditation Reform. Report of The Secretary of Education 's Commission on The Future of Higher Education. New York: Washington DC; 2006.
- 12- Vroeijsenstijn T. International network for quality assurance agencies in higher education: Principles of good practice for an EQA agency. Qual High Educ. 2004;10(1):5-8.

با امکانات بخش و فانتم، دشواری دسترسی به دندان‌های کشیده شده برای آموزش در پره‌کلینیک و وضع نامناسب کتابخانه، از نقاط منفی حیطه امکانات و تجهیزات آموزشی ذکر شد.

از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به حساسیت برخی از افراد شرکت‌کننده در پژوهش به هنگام تکمیل پرسش‌نامه، نبود پژوهش‌های مرتبط در این زمینه، همکاری بسیار ضعیف مدیر گروه و بعضی از اعضای هیات علمی در فرآیند ارزیابی، دشواری در دسترسی به دانشجویان و نداشتن درکی درست از ارزیابی بیرونی اشاره کرد. در پژوهش حاضر، نتایج به‌دست‌آمده بیانگر این واقعیت است که از میان عوامل چهارگانه مورد بررسی، عامل اعضای هیات علمی و تجهیزات و امکانات در وضعیت مطلوبی قرار ندارد که ضرورت دارد متصدیان امر برای برطرف کردن تنگناها و موانع موجود در این دو بخش اقدام موثر مبذول دارند. همچنین شایسته است مسئولان و برنامه‌ریزان حوزه آموزش پزشکی به‌منظور افزایش کیفیت در حوزه آموزش پزشکی نسبت به تدوین آیین‌نامه جامع ارزیابی بیرونی در سطح وزارتخانه، تلاش برای ایجاد موسسات و ارگان‌های تخصصی به‌منظور ارزیابی بیرونی از تمام موسسات زیر نظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تدوین استانداردها در بخش آموزش عالی بالانحص در مجموعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، انجام ارزیابی در دانشگاه به‌طور مستمر در طول سال و نیز بهره‌گیری از متخصصان حوزه ارزیابی در فرآیند ارزیابی اقدام نمایند.

نتیجه‌گیری

در ارزیابی بیرونی گروه ترمیمی و مواد دندان‌های دانشکده دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل، از میان عوامل چهارگانه مورد بررسی که شامل اعضای هیات علمی، مدیر گروه، اهداف و رسالت و تجهیزات و امکانات است، عامل اعضای هیات علمی و تجهیزات و امکانات در وضعیت مطلوبی قرار ندارد، ولی دو عامل دیگر در وضعیت مطلوب قرار دارد.

تشکر و قدردانی: این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد برنامه‌ریزی آموزشی با کد ۱۱۵۹۲۹۱ است. بدین وسیله نویسندگان مقاله از مساعدت و همکاری خانم‌ها مهوش خسروی، معصومه جعفری‌پور، سیده بهار رسولی و فاخته اسحاقی و آقایان دکتر سید علی سیادت، دکتر علی شهبستانی منفرد، دکتر رضا محمدی، دکتر احسان موعودی، دکتر احمدرضا نصر اصفهانی، عباس داداشی و همچنین کلیه دانشجویان، اساتید و کارکنان دانشکده دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل کمال تشکر و قدردانی را می‌نمایند.

تأییدیه اخلاقی: شرکت کلیه افراد در این پژوهش، اختیاری بود. همچنین کلیه اطلاعات مشخص‌کننده هویت افراد، محرمانه باقی

- Assessing the Quality of the University Systems. Tehran: Sharif University of Technology. 2014;1(1):33-8. [Persian]
- 22- Yousefi AR, Yarmohammadian MH, Dadman M. Internal efficiency evaluation indicators in universities of medical sciences. Iran J Med Educ. 2008;7(2):409-21. [Persian]
- 23- Behrangi M, Saketi P, Seyed Abbaszadeh MM, Fani AA, Mousavi Movaheddi AA. External evaluation report of the management and educational planning department of Tehran University; 2010. Available from: <http://cuqa.ut.ac.ir/documents/30787/0/boroni1.pdf>
- 24- Salimi J. Model external to evaluate Persian language and literature group of the university of Kurdistan. [Dissertation]. Tehran: Tehran University; 2006. pp. 182-5. [Persian]
- 25- Salehi S, Hassan Zahrayi R, Ghazavi Z, Amini P, Ziaei S. The characteristics of effective clinical teachers as perceived by nursing faculty and students. Iran J Med Educ. 2004;4(1):37-44. [Persian]
- 26- Zohour AR, Eslaminejad T. Effective teaching parameters on the viewpoint of Kerman University of Medical Sciences' students. Payesh. 2002;1(4): 5-13. [Persian]
- 27- Abedini S, Kamalzadeh H, Abedini S, Aghamolaei T. Perspectives of medical students regarding criteria for a good university professor, Bandar Abbas, Iran. 2010;14(3):241-5. [Persian]
- 28- Gharaei Sh, Kargoza S, Amirchakhmaghi M, Gholami H. Students' viewpoints of Mashhad dental school about educational problems; a qualitative study. Educ Strateg Med Sci. 2015;8(2):123-30. [Persian]
- 13- Memarian H. Mechanism of External Assessment of Engineering Education Programs of Iran. Iran J Ehgin Educ. 2015;16(64):1-22. [Persian]
- 14- Bazargan A, Eshagi F. External evaluation of quality in university education departments (from idea to action). Tehran: Zaman Publication. 2010. pp. 46-52. [Persian]
- 15- Samani S, Zohal MA. External assessment-Intra College of School of Nursing and Midwifery, Qazvin University of Medical Sciences. J Med Educ Dev. 2015;7(1):44-54. [Persian]
- 16- Mustonen K, Sirpa M. Accreditation models in higher education in Finland: Experiences and perspectives. Finnish Higher Education Evaluation Council; 2003.
- 17- Salehian M, Riahi L, Biglarian A. The impact of accreditation on productivity indexes in Firoozgar Hospital in Tehran. J Health Administ. 2015;18(60):79-89. [Persian]
- 18- Pazargadi M, Peyravi H, Pourkhoshbakht Y, Alavi Mojed H, Azizi F. Proposing an accreditation model for medical universities of Iran. Iran J Med Educ. 2001;1(4):26-35. [Persian]
- 19- Huang M. Comparison of three major academic rankings for World Universities: From a research evaluation perspective. J Libr Inf Stud. 2011;9(1):1-25.
- 20- Salimi J, Ghobadi R. Review and assess the quality of teaching members of faculty in Sanandaj, Kurdistan University of Medical Sciences. Educ Stud. 2014;1(1):1-8. [Persian]
- 21- Ramezani A, Nemati Z. Evaluation University of Medical Sciences of the quality of educational services provided to them. Proceedings of the Conference of